

V-Dala Miljö & Bygg

Avesta - Fagersta - Norberg

Sammanträdesprotokoll
Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd

2019-09-10

Plats och tid	Stora Sammanträdesrummet Kl: 15:00 - 16:50
Beslutande	Tove Winqvist-Owetz (S) Norberg Stefan Strandberg (S) Fagersta Anna Bergström Hynynen (S) Fagersta Stefan Palm (S) Avesta Charlotta Engström (S) Avesta, från kl 14.10 § 64 Eddie Lundeqvist (SD) Norberg ersätter Göran Jansäter (C) Norberg Andreas Norgren (M) Fagersta ersätter Kjell Granqvist (M) Fagersta Thomas Lidström (S) Avesta Susanne Holmberg (M) Avesta
Övriga deltagande	Arne Nordqvist (S) Fagersta Irja Thofvesson (S) Avesta Stefan Nykvist (S) Fagersta Håkan Eck förvaltningschef Ulf Lademyr kart/mät - markchef Stina Björnholm plan och byggchef Claes Pile miljöchef, §72-80 Lotta Michols förvaltningsekonom Yvonne Eisner tf nämndsekreterare Cecilia Törnqvist Igelström miljöinspektör §72, §80 Natnael Solomun Gebreyesus GIS-ingenjör, §72
Utses att justera	Stefan Palm (S) som justerare, Thomas Lidström (S) som ersättare
Justeringens plats och tid	V-Dala miljö- och byggförvaltning måndag 16 september 2019
Underskrifter	
Sekreterare	_____ Paragrafer 72 - 83
Ordförande	_____
Justerande	_____

ANSLAG

Sammanträde	Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd		
Datum	2019-09-10		
Anslag sätts upp	2019-09-16	Anslag tas ner	2019-10-08
Protokollets förvaring	V-Dala miljö- och byggförvaltning		

ÄRENDELISTA

§ 72	Information	3
§ 73	Redovisning av delegationsbeslut	4
§ 74	Delårsrapport augusti 2019	5
§ 75	Beslut om nytt dataskyddsbud	6
§ 76	Remiss – Ragnar Fries medborgarförslag om laddstation för vätgasbilar i Avesta kommun	7
§ 77	Ansökan om uppförande av flerbostadshus inom fastigheten Klacken 1:52 i Norbergs kommun	9
§ 78	Tillsyn om ovårdad byggnad inom fastigheten Davidsbo 1:80 i Norbergs kommun	11
§ 79	Tillsyn om ovårdad byggnad inom fastigheten Klas 7 i Fagersta kommun	14
§ 80	Förslag till beslut, enligt miljöbalken, om förbud att bedriva förskoleverksamhet i fastighet	17
§ 81	Nytt vägnamn i Gamla Älvnäs i Avesta kommun	31
§ 82	Yttrande remiss Norberg – Liane Bloms (L) motion angående åtgärder för att gynna biologisk mångfald i Norbergs kommun	32
§ 83	Delgivningar	35

§ 72 Information

Ann-Christin Östlund-Bäckehag informerade nämnden gällande GDPR.

Presentation av nya medarbetare:

Natnael Solomun Gebreyesus
Cecilia Törnqvist Igelström

GIS-ingenjör (Kart och Mätenheten)
Miljöinspektör (Miljöenheten)

—

§ 73 Redovisning av delegationsbeslut

Enligt delegation från Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd har miljö- och byggförvaltningen beslutat i ärenden enligt bilaga.

Beredning

- Delegationslistor från plan- och byggenheten och miljöenheten för tiden från sammanträdet 6 augusti 2019.

Beslut

- Delegationsbesluten för enheten plan- och byggenheten och miljöenheten läggs till handlingarna.

---

§ 74 Delårsrapport augusti 2019

VDMB A2018-001065

Beredning

- Förvaltningsekonomens upprättade tjänsteskrivelse, daterad 4 september 2019, med bilagor.

Beslut

- Delårsrapport augusti 2019 godkänns och läggs till handlingarna.
-

§ 75 Beslut om nytt dataskyddsbud

VDMB 2018-000440

Ärendet

Avesta kommun har från årsskiftet 2019/2020 sagt upp samverkansavtalet med Hedemora kommun gällande dataskyddsbud. Det innebär att nytt dataskyddsbud ska utses.

Till nytt dataskyddsbud från den 1 januari 2020 föreslås utredare Cecilia Dresch, kommunkansliet, utses.

Beredning

- Nämndsekreterarens upprättade tjänsteskrivelse daterad 22 augusti 2019.

Beslut

- Nämnden utser utredare Cecilia Dresch till dataskyddsbud för Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd.
- Beslutet gäller från och med 1 januari 2020.

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen i Avesta, Fagersta och Norberg

—

§ 76 Remiss – Ragnar Fries medborgarförslag om laddstation för vätgasbilar i Avesta kommun

VDMB 2019-000458

Bakgrund

Kommunstyrelsens arbetsutskott har remitterat medborgarförslaget enligt nedan till Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd och kommunstyrelsen/kommunkansliet för beredning. Kommunkansliet hänvisade till att Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning håller i remissvaret och dessutom tar in synpunkter från teknisk service.

Medborgarförslaget

Ragnar Fries anför följande i sitt medborgarförslag:

Undertecknad vill härmed lämna förslaget att kommunen ska bygga en vätgasladdstation för vätgasbilar, vilket är miljövänligt och framtidens drivmedel för transportsektorn med noll utsläpp av CO₂ i atmosfären. Om man dessutom tillverkar vätgasen (H₂) med ström från solceller och elektrolysrör som spjälkar vatten (H₂O) till H₂ och syre så är man 100 procent miljövänlig.

EU har bestämt att en infrastruktur med laddstationer ska byggas genom EU och Sverige, åtta stycken ska placeras ut i Sverige. Mariestad har redan byggt en station, självförsörjd med solceller och Sandviken har en som laddas av AGA. Kommunen kan då införskaffa bränslecells-bilar till vårdpersonal och göra Avesta mer attraktiv som arbetsgivare.

Tjänstemannabedömning

Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning anser att om en ny vätgasladdstation ska uppföras kan en ny detaljplan behöva tas fram. Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning uppför inte byggnader eller anläggningar utan kan på förfrågan antingen planlägga mark för ändamålet, om det anses lämpligt, eller bevilja bygglov, om bygg rätt för ändamålet finns. Förvaltningen har idag heller inget uppdrag att identifiera platser för vätgasladdstation.

Det är många aspekter att ta hänsyn till när det kommer till tankstationer med vätgas. Avesta kommun har idag 122 st personbilar där 57st klassas som miljöbilar och där de flesta leasas, det är alltså teoretiskt möjligt att byta ut dessa mot vätgasbilar. Livscykelanalyser har visat att
forts

§ 76   forts

åtminstone en modell (av två som finns att köpa i Sverige) som drivs av vätgas släpper ut mer CO2 jämfört med laddbara elbilar på grund av att de är tillverkade av kolfiber. Idag rullar ca 40st vätgasdrivna bilar i Sverige. En bil driven på vätgas kostar ca 7-9kr/mil jämfört med 3kr/mil för en laddbar elbil (beroende på elpris osv). En bil driven på vätgas kostar idag som billigast 700 000kr i inköpspris jämfört med en på batteri som kostar runt 300 000kr. Avesta kommun skulle få positiv kritik genom att delta i vätgasutbudet och även ses som en bra arbetsgivare, men det kan tänkas vara tidigt med tanke på att efterfrågan inte är så stor. Sett ur ett ekonomiskt perspektiv är det inte försvarbart att uppföra vätgasladdstation med nuvarande förutsättningar. Kommunen arbetar enligt en annan strategi för att minska miljöpåverkan av kommunens tjänstebilar.

Beredning

- Ragnar Fries medborgarförslag 24 april 2019.
Tjänsteskrivelse daterad 2019-08-14

I ärendet har samråd skett med hållbarhetsstrateg och teknisk service.

Beslut

- Nämnden beslutar att tjänstemannabedömningen enligt ovan ska utgöra nämndens yttrande i ärendet och anser därmed remissen vara besvarad.

Beslutet delges

Kommunstyrelsens arbetsutskott.

---

§ 77 Ansökan om uppförande av flerbostadshus inom fastigheten Klacken 1:52 i Norbergs kommun

VDMB 2019-000471

Ärendebeskrivning

Ansökan avser uppförande av ett stycke flerfamiljshus i två våningar som omfattar sex stycken lägenheter med en byggnadsarea på 250 m², samt ett stycke komplementbyggnad som ska fungera som förråd åt de boende med en byggnadsarea på 50,0 m².

Huvudbyggnadens och komplementbyggnadens fasader kommer att i huvudsak vara träpanel med kulören faluröd (NCS S 5040-Y80R). Taket kommer förses med tegelröda betongpannor.

Gällande bestämmelser

För fastigheten gäller detaljplan fastställd 17 juli 2017(detaljplanebestämmelser). Ändamålsbestämmelsen B(Bostäder) anges för fastigheten och byggnaden får uppföras i två våningar utan specifik byggnadshöjd. Dock ska hänsyn tas till kringliggande bebyggelse.

Ansökan stämmer med gällande planbestämmelser. Ansökan stämmer även överens med detaljplanens syfte som anger att området får bebyggas med flerbostadshus.

Byggnaden uppfyller kraven i PBL 2 och 8 kapitlet i tillämpliga delar.

Beredning

- Plan- och byggenhetens upprättade tjänsteskrivelse daterad 21 augusti 2019.

Beslut

- Nämnden beslutar ge lov för nybyggnad av flerbostadshus i två plan med stöd av 9 kap. 30 § enligt plan- och bygglagen. Tekniskt samråd enligt PBL 10 kap. 14 § ska hållas. Arbetena får inte påbörjas förrän startbesked enligt PBL 10 kap. 23 § har erhållits av miljö- och byggnadsnämnden.

Upplysningar

Beslutet upphör att gälla om åtgärden inte påbörjats inom två år och avslutats inom fem år från den dag som beslutet vinner laga kraft enligt PBL 9 kap. 43 §.

forts.

§ 77   forts

Besvärshänvisning bifogas som separat informationsblad.

Avgift

Enligt fastställd taxa utgör avgiften för

Bygglov och startbesked   37 091 kr

Planavgift   39 060 kr

Summa avgifter (faktureras senare)   76 151 kr

Beslutet delges

Sökanden

Fastighetsägaren

---

§ 78 Tillsyn om ovårdad byggnad inom fastigheten Davidsbo 1:80 i Norbergs kommun

TPBL 2010-000001

Fastighetsägare

Ärendebeskrivning

Ärendet gäller en ovårdad byggnad (gamla lasarettet). Plan- och byggenheten har besökt fastigheten ett flertal gånger och konstaterat att byggnaden är mycket förfallen och att byggnaden inte har underhållits under lång tid. Plan- och byggenheten har vid upprepade tillfällen begärt att fastighetsägaren ska påvisa att byggnaden är säker att vistas i eller i närheten av samt lämna in en åtgärdsplan över hur byggnadens avses förvaltas. Det har varken påvisats att byggnaden är säker eller lämnats in en acceptabel åtgärdsplan.

Gällande bestämmelser

Enligt övergångsbestämmelserna i SFS 2010:900 Plan- och bygglag punkt 2 ska äldre föreskrifter gälla för ärenden som påbörjades före 2 maj 2011. Då ärendet påbörjades före detta datum gäller därför den äldre lagstiftningen SFS 1987:10 Plan- och bygglag (ÄPBL).

Enligt ÄPBL 10 kap. 1 § ska byggnadsnämnden ta upp frågan om påföljd eller ingripande enligt detta kapitel så snart det finns anledning att anta att en överträdelse har skett av bestämmelserna om byggande i denna lag eller av någon föreskrift eller något beslut som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Enligt ÄPBL 3 kap. 3 § ska byggnader uppfylla de krav som anges i 2 § lagen om tekniska egenskapskrav m.m. (SFS 1994:847).

Enligt lagen om tekniska egenskapskrav 2 § ska byggnadsverk som uppförs eller ändras, under förutsättning av normalt underhåll, under en ekonomiskt rimlig livslängd uppfylla väsentliga tekniska egenskapskrav i fråga om

1. bärförmåga, stadga och beständighet,
2. säkerhet i händelse av brand,
3. skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö,
4. säkerhet vid användning,
5. skydd mot buller,
6. energihushållning och värmeisolering,

forts.

§ 78 forts

7. lämplighet för avsett ändamål,
8. tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga och
9. hushållning med vatten och avfall.

De tekniska egenskapskraven ska iakttas med beaktande av de varsamhetskrav som finns i 3 kap. 10-14 §§ ÄPBL. Byggnadsverk ska underhållas så att deras egenskaper i de hänseenden som avses i första stycket i huvudsak bevaras.

Enligt ÄPBL 10 kap. 15 § får byggnadsnämnden om någon underlåter att utföra arbete eller vidta någon annan åtgärd som åligger honom enligt denna lag förelägga honom att inom viss tid vidta åtgärden.

Enligt ÄPBL 10 kap. 16 § får byggnadsnämnden om en byggnad är förfallen eller om den är skadad till väsentlig del och inte sätts i stånd inom skälig tid förelägga ägaren att inom en viss tid riva byggnaden.

Om en byggnad har brister som kan äventyra säkerheten för dem som uppehåller sig i eller i närheten av dem, får byggnadsnämnden förbjuda användning av byggnaden. Förbudet får riktas mot ägaren, mot den som har nyttjanderätt till egendom eller mot båda. Beslut om användningsförbud gäller omedelbart och till dess byggnadsnämnden bestämmer annat.

Enligt ÄPBL 10 kap. 18 § får ett föreläggande enligt 15 § och 16 § första stycket förenas med vite eller med föreskrift att åtgärden, om föreläggandet inte följs, kan komma att utföras genom byggnadsnämndens försorg på den försumliges bekostnad. Förbud enligt 16 § andra stycket får förenas med vite.

Enligt ÄPBL 10 kap. 20 § får byggnadsnämnden uppdra åt en sakkunnig person att på ägarens bekostnad utreda behovet av underhållsåtgärder om byggnadsnämnden finner att det föreligger brister i fråga om underhållet av byggnad.

Bedömning

Plan- och byggenheten bedömer att det finns brister i underhållet av byggnaden som kan innebära en säkerhetsrisk för dem som vistas i eller i närheten av byggnaden. En underhållsutredning behöver därför göras för att utreda riskerna samt behovet att åtgärder.

forts.

§ 78 forts

Beredning

- Plan- och byggenhetens upprättade tjänsteskrivelse daterad 14 augusti 2019.

Beslut

- Nämnden beslutar med stöd av ÄPBL 10 kap. 20 § att uppdra åt en sakkunnig att på ägarens bekostnad utreda behovet av underhållsåtgärder. Nämnden ger Plan- och byggenheten i uppdrag att verkställa beslutet.

Upplysningar

Om underhållsutredningen visar att byggnaden har brister som äventyrar säkerheten för dem som uppehåller sig i eller i närheten av byggnaden kommer nämnden förbjuda användning av byggnaden. Nämnden kommer även, beroende på vad underhållsutredningen visar, förelägga om att riva eller renovera byggnaden.

Besvärshänvisning bifogas som separat informationsblad.

Beslutet delges

Fastighetsägaren (med mottagningsbevis)

---

§ 79 Tillsyn om ovårdad byggnad inom fastigheten Klas 7 i Fagersta kommun

VDMB 2018-000344

Fastighetsägaren

Ärendebeskrivning

Ärendet gäller en ovårdad byggnad (enbostadshus). Plan- och byggenheten har besökt fastigheten ett flertal gånger och konstaterat att byggnaden är förfallen och att byggnaden inte har underhållits på lång tid. Plan- och byggenheten har vid upprepade tillfällen begärt att fastighetsägaren ska inkomma med en åtgärdsplan hur byggnaden avses att renoveras samt säkerställa med stängsel att ingen kan ta sig in i eller vistas i närheten och därmed utsättas för fara. Det har varken påvisats att byggnaden har säkerställts med stängsel, det har heller inte lämnats in en acceptabel åtgärdsplan.

Gällande bestämmelser

Enligt SFS 2010:900 "Plan- och bygglag" (PBL) 8 kap. 4 § ska ett byggnadsverk ha de tekniska egenskaperna som är väsentliga i fråga om

1. bärförmåga, stadga och beständighet,
2. säkerhet i händelse av brand,
3. skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön,
4. säkerhet vid användning,
5. skydd mot buller,
6. energihushållning och värmeisolering,
7. lämplighet för det avsedda ändamålet,
8. tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, och
9. hushållning med vatten och avfall.

Enligt PBL 8 kap. 14 § är det byggnadens ägares ansvar att hålla ett byggnadsverk i vårdat skick och underhålla så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt.

Enligt PBL 11 kap. 5 § ska en tillsynsmyndighet (i det här fallet miljö- och byggnadsnämnden) pröva förutsättningarna för och behovet av att ingripa eller besluta om en påföljd enligt detta

forts.

§ 79 forts

kapitel, så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse i denna lag, i föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller i EU-förordningar som rör frågor inom lagens tillämpningsområde.

Enligt PBL 11 kap. 18 § Om det brister i underhållet av ett byggnadsverk, får byggnadsnämnden uppdra åt en sakkunnig att utreda behovet av underhållsåtgärder. Innan nämnden beslutar om ett sådant uppdrag, ska nämnden i ett föreläggande ge byggnadsverkets ägare tillfälle att inom en viss tid ge synpunkter på uppdraget och på frågan om vem som ska betala kostnaderna för uppdraget. Den sakkunnige ska vara certifierad enligt 10 kap. 8 § 2.

Om en ägare låter bli att vidta en åtgärd och därigenom bryter mot en skyldighet enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, får byggnadsnämnden enligt PBL 11 kap. 19 § förelägga denne att inom en viss tid vidta åtgärden (åtgärdsföreläggande).

Föreläggandet får enligt 11 kap. 37 § förenas med vite. Om ett föreläggande enligt 19 § inte följs får byggnadsnämnden enligt 11 kap. 27 § besluta att åtgärden ska genomföras på den försumliges bekostnad, det vill säga av den som fått ett föreläggande, och hur det ska ske. Byggnadsnämnden får också ansöka om särskild handräckning hos Kronofogdemyndigheten. Om skicket skulle visa sig vara för dåligt för att renoveras kan byggnadsnämnden förelägga om rivning på fastighetsägarens bekostnad.

Enligt PBL 11 kap. 38 § I ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23 eller 24 § eller ett beslut enligt 27 § tredje stycket får byggnadsnämnden bestämma att den åtgärd som föreläggandet eller beslutet avser ska genomföras omedelbart trots att föreläggandet eller beslutet inte har vunnit laga kraft.

Bedömning

Plan- och byggenheten bedömer att byggnaden är i så dåligt skick att de tekniska egenskapskraven i PBL 8 kap. 4 § punkt 1,2,3,4 och 6 inte är uppfyllda. En underhållsutredning behöver därför göras för att utreda riskerna för personskada samt behovet av åtgärder för att återställa byggnaden till vårdat skick.

Beredning

- Plan- och byggenhetens upprättade tjänsteskrivelse daterad 16 augusti 2019.

forts.

§ 79   forts

Beslut

- Nämnden beslutar med stöd av PBL 11 kap. 18 § att uppdra åt en sakkunnig att på ägarens bekostnad utreda behovet av underhållsåtgärder. Nämnden ger Plan- och byggenheten i uppdrag att verkställa beslutet.

Upplysningar

Om underhållsutredningen visar att byggnaden har brister som äventyrar säkerheten för dem som uppehåller sig i eller i närheten av byggnaden kommer nämnden förbjuda användning av byggnaden. Nämnden kommer även, beroende på vad underhållsutredningen visar, förelägga om att riva eller renovera byggnaden.

Besvärshänvisning bifogas som separat informationsblad.

Beslutet delges

Fastighetsägaren (med mottagningsbevis)

—

§ 80 Förslag till beslut, enligt miljöbalken, om förbud att bedriva förskoleverksamhet i fastighet

VDMB 2019-00500

Sammanfattning

Den 26 april utförde miljöenheten en oanmäld planerad hälsoskyddsinspektion på förskolan Violen. Under inspektionen noterades ett flertal klagomål på inomhusmiljön ifrån personalen. Personalen berättade att de upplevde dålig luft, ett flertal symptom hade visat sig på både personal och barn, samt att det förekom höga ljudnivåer från luftrenare. Inspektörerna noterade att det saknades mekanik tilluft, att luften upplevdes som dålig och att ljudnivån från luftrenare upplevdes som hög.

Skolan och fastighetsägaren har efter inspektionen kompletterat med undersökningar och OVK-protokoll. En undersökning var en skadeutredning som utförts av en byggdoktor, dvs en fuktsakkunnig person. Rapportdatumet för utredningen var 2019-03-04. Resultatet visade på flera avvikelser vad gällde både luft- och materialanalyser. Förekomst av mögel i material samt kemiska emissioner i luften påvisades. Ett flertal åtgärdsförslag presenterades i utredningen, vilket inte inkluderade installerande av luftrenare. OVK-protokollet var ifrån år 2015 med icke godkänt resultat. Luftflödesmätningarna visade att frånluftsventilationen inte var fungerande.

Möten har ägt rum mellan miljöenheten och Gamla byn AB samt Bildningsförvaltningen Gamla byn och Bildningsförvaltningen menar att förskolans barn och personal kan, tidigast vecka sex år 2020, flytta permanent till en annan lokal. Planerade åtgärder är att fortsätta med luftrenare som delvis har gett resultat på luftprovsanalys, samt att åtgärda ventilationen dvs. den mekaniska frånluften. Gamla Byn skickade in ett OVK-protokoll med godkänt resultat den 2 augusti 2019, ett flertal tilluftsventiler hade även installerats.

Sammanfattningsvis har undersökningar påvisat att risk för olägenhet föreligger för människors hälsa och lokalen är inte lämplig ur hälsoskyddssynpunkt att bedriva förskoleverksamhet på.

forts.

§ 80 forts

Ärendet

Ärendebeskrivning

Tidigare inspektioner

Miljöenheten har bedrivit inspektioner på förskolan Violen belägen på Muttern 6 regelbundet.

- **År 2010**, brister i egenkontrollen av verksamheten, brister på städ- och hygienområdet.
- **År 2013**, inga konstaterade avvikelser. Kontrollområdet för året var enbart buller.
- **År 2015**, bristfällig ventilation och städning samt förekomst av skadedjur (råttor och möss). Ventilationen ska kontrolleras. Miljöenheten begärde en åtgärdsplan för konstaterade avvikelser. Det råder osäkerhet om någon åtgärdsplan har inkommit.
- **År 2017**, bristfällig ventilation och förekomst av skadedjur (råttor och möss). Miljöinspektören fick information om att förskolan ska renoveras under år 2018.
- **År 2018**, inkommer ett klagomål till miljöenheten om ammoniaklukt i förskolans lokaler. Fastighetsägaren meddelade då att det hade konstaterats att flamskyddet i isoleringen har en liten inblandning av ammoniaksulfat eller liknande ämne. De hade påbörjat en utsugning av isoleringen. Efter åtgärden angav både fastighetsägaren och förskolechefen att lukten hade försvunnit. Miljöenheten gjorde ingen uppföljande kontroll.

Senaste händelserna

Den 26 april 2019 utförde miljöenheten en ordinarie oanmäld inspektion på förskolan Violen. Förskolan har fyra avdelningar med 68 inskrivna barn. Vid inspektion noterades det att tilluften kommer in genom uteluftventiler och att luften i lokalerna upplevdes som dålig. Det framgick även att personalen på förskolan hade klagomål på inomhusmiljön. Klagomålen var på:

1. Dålig luft i lokalerna.
2. Symtom såsom irriterade ögon och hals, hosta, tryckande huvudvärk, torr hud som kliar samt trötthet hos både barn och personal.
3. Höga ljudnivåer från luftrenarna som installerats i lokalerna.

Den 8 maj 2019 hade miljöchef ett samtal med förskolechefen för Violen angående inspektionen på förskolan där miljöchef efterfrågade kompletteringar för tillsynen.

Den 17 maj 2019 inkom förskolechefen med svar på inspektionsrapporten samt kompletterande uppgifter. Av svaret från förskolechefen framgick att ett stort ventilations- och elarbete var planerat till i april år 2019. Dokumenten som inkom till miljöenheten var ritningar, skadeutredningsrapport, obligatorisk ventilationskontroll (OVK) utförd år 2015 samt kommentarer på en analysrapport från Genano som installerat luftrenare i lokalerna.

forts.

§ 80 forts

Den 31 maj 2019 delade miljöenheten ut enkäter om barnens hälsotillstånd till barnens vårdnadshavare. Enkäten innehåller frågor om barnens hälsa kopplade till vistelse i förskolan Violen. Enkäterna gick till vårdnadshavare för 68 st. barn och det var 27 st. som svarade. Vårdnadshavare till 12 barn som går på förskolan uppgav att barnen har hälsoproblem såsom huvudvärk, lufttrörsbesvär, hudbesvär och upplever ökad trötthet. Dessa symtom kan associeras till vistelse i dålig inommiljö, enligt Folkhälsomyndigheten. Elva av de tolv barn som uppvisade symtom har enligt vårdnadshavarna en märkbar förbättring av symtomen när barnet lämnat förskolan. Majoriteten av vårdnadshavarna uppgav att barnens symtom inte har förändrats efter att luftrenare installerats.

Den 3 juni 2019 träffade miljöchefen och en miljöinspektör representanter från fastighetsägaren samt verksamhetsansvariga från Bildningsförvaltningen. Eftersom inga åtgärder har vidtagits sedan år 2015 förväntar sig fastighetsägaren samma resultat, ej godkänd, vid en förnyad OVK och har därför inte gjort någon ny. De ventilations- och elarbete som var planerade till april har inte genomförts. Fastighetsägaren uppger att några omfattande förbättringsåtgärder inte kommer att vidtas.

Den 13 juni 2019 träffade miljöchef och en miljöinspektör representanter från fastighetsägarbolaget, Bildningsförvaltningen samt en representant från firman som sköter luftrenarna. Miljöchef meddelade att det finns ett förslag till nämnden att förbjuda verksamheten. Bildningschefen sa att de kan ordna en ny lokal för verksamheten till v. 6 2020 på en annan plats.

Den 24 juni 2019 träffade miljöchef och en miljöinspektör representanter ifrån fastighetsägarbolaget och förskolechefen för Violen samt två ventilationstekniker från Ek's plåt och vent. Planerna för förskolan är att frånluftsventilationssystemet (inomhusventilationen) ska rengöras och att de fyra frånluftsfläktarna som finns ska bytas ut till mer effektiva. Åtgärder som planeras för tilluften är att öppna upp nya ventilationsöppningar. Inga åtgärder framfördes vad gäller fukt- och mögelproblematiken eller städningen på förskolan. Förskolechefen menade att med hjälp av luftrenare och bättre ventilation borde det vara möjligt att hålla förskolan öppen till en ny förskola är byggd, vilket planeras till hösten 2021 eller våren 2022.

Den 2 augusti mottog miljö- och byggförvaltningen ett godkänt OVK-intyg ifrån fastighetsägaren. Av det framkom det att det projekterade värdet för frånluft överensstämde med det uppmätta värdet vid denna mätning. Tilluften har inte uppmäts då den inte är styrd (med undantag av ett aggregat i köket som inte omfattas av OVK:n).

forts.

§ 80 forts

Av dokumentation kring OVK framkom att:

- Samtliga system är injusterade. Golvventilationen är orörd då den kontrollen inte ingår i en OVK.
- Avdelningarnas ventilationskanaler är rengjorda och fläktarna är utbytta.
- Lokalerna har kompletterats med ett stort antal friskluftventiler.

Den 15 augusti träffades miljöchef, miljöinspektör, representanter ifrån fastighetsbolaget och bildningschef samt förskolechef från bildningsförvaltningen. Miljöchef meddelade att förslag till beslut om förbud kommer att tas upp i nämnden den 10 september. Fastighetsägaren och bildningschefen är inställda på att verksamheten ska flytta ifrån Violen till en förskola som är under uppförande på fastigheten Pilen 2 i Avesta. Slutbesiktning är beräknad till vecka 6 2020.

Skadeutredningsrapport daterad den 4 mars år 2019.

Skadeutredningen är utförd av Magnus Andersson, byggdoktor på Polygon Sverige AB av en byggdoktor (intresseförening för fuktskadeutredare i Sverige som består av ingenjörer specialiserade på fukt- och inomhusmiljöutredningar) och bestod av både luft- och materialprov. Utredningen är utförd på uppdrag av fastighetsägaren för Violen. Resultatet för luftprovtagningarna visade på avvikande värden i samtliga avdelningar vad gäller mikrobiell status. Ämnen som påvisades var:

- Det kemiska ämnet 3-metyl-1-butanol, vilket indikerar på mikrobiella skador på trämaterial.
- Kemiska emissioner som isobutanol, 2-heptanon (MVOC, flyktiga organiska föreningar), estrar samt TXIB, ett mjukgörande ämne som kan avges ifrån PVC-mattor.
- Lukt från träskydd.
- Klorfenoler och kloranisoler.

Materialprover utfördes i en avdelning, Nalle Puh. Tre prover togs i avdelningens syllar i ytterväggarna, tre olika väggar, och ett prov togs från syllan i innerväggen i en hall. Resultatet visade att samtliga materialprover hade förhöjda värden av svampar och bakterier samt förekomst av indikatororganismer (*Streptomyces* och *chaetomium*) i en väggssyll på avdelningen och i väggssyllen i hallen. I ett av proverna upptäcktes klorfenoler, kloranisoler och polycykliska aromatiska kolväten (PAH). Två av proverna innehåller inga odlingsbara svampar eller bakterier vilket kan indikera på äldre uttorkade skador.

Skadorna på syllarna i ytterväggarna bedöms enligt utredningen bero på markfukt och skadorna på syllarna i innerväggen på lokalernas skötsel.

forts.

§ 80 forts

Inomhusventilationen är mekanisk frånluft med tilluftsventiler och en undertrycksventilation. Vid kontroll av ventilationen i golvet uppmärksammades det att undertrycksventilationen inte hade full funktion i hela förskolans golv. Utredningen föreslog att funktionen av golvets undertrycksventilation i kombination med inomhusventilationen (mekanisk frånluft) bör ses över som en helhet och justeras så att en tillfredställande funktion erhålls i samtliga utrymmen.

Utredningen visade även på mängder med damm på ytor belägna närmast taket. Damm binder mikrober och allergener som i sin tur bidrar till en sämre inomhusmiljö.

Utredningen gör följande bedömning: ”De mikrobiella och kemiska skadorna vilka konstaterats bedöms kunna ge negativ inverkan på inomhusmiljön varför åtgärder rekommenderas”. Ett flertal åtgärdsförslag presenteras i rapporten. Bland åtgärdsförslagen kan nämnas ytterligare utredning för att fastställa omfattningen av de mikrobiella skadorna samt borttagande av fuktskadat material. Installation av luftrenare fanns inte med bland åtgärdsförslagen.

Ventilation och OVK

Resultatet av besiktningsprotokollet från den obligatoriska ventilationskontrollen (OVK) med luftflödesmätningar från år 2015 visar ett ej godkänt resultat. Av luftflödesmätningarna framgick att flera kanaler var smutsiga och att luftflödena var låga. Frånluften fungerade dåligt då mer än hälften av de uppmätta frånluftsvärdena inte når upp till 50 % av det projekterade värdet. Det projekterade värdet är de luftflöden ventilationssystemet är byggd för att leverera och det uppmätta värdet är vad systemet faktiskt levererar. Flödesmätningar på tilluft i förskolans lokaler utfördes inte då den inte är mekanisk, utan bygger på inströmning av luft genom ventiler. Inströmning av luft från ventiler minskar kraftigt om det finns ett undermåligt undertryck (frånluftsventilation). Enligt Folkhälsomyndigheten allmänna råd gäller 7l/s per person med ett tillägg på 0,35 l per kvadratmeter per sekund. Luftflödesmätningarna kunde inte visa att de allmänna råden uppfylldes.

Analysrapport från luftrenare

Den 29 maj 2019 inkom förskolechefen med analysrapporter från luftrenarna som sedan i mars funnits utplacerade på förskolan. Två luftundersökningar, med ungefär en månads mellanrum, har genomförts. Den uppföljande undersökningen visade att de flyktiga organiska ämnena (VOC) och (MVOC) i inomhusluften har minskat i förskolans lokaler efter installerandet av luftrenare. Samma analys visar fortfarande på två MVOC markörer vilket ger en indikation på mikrobiell skada. Det mjukgörande ämnet TXIB ska, enligt utföraren av analysen, inte förekomma i inomhusluft. Ämnet förekom fortfarande på den uppföljande analysen. Utföraren av analysen påpekar att en utvärdering och förslag på åtgärder bör utföras med en byggnadsteknisk person.

forts.

§ 80 forts

Ämnen som nämns i utredningar

- *PAH*, vilket sedan länge är känt att exponering för förbränningsprodukter som sot och tjära, som innehåller PAH i varierande utsträckning, kan medföra en ökad risk för cancer, enligt Karolinska institutet, institutet för miljömedicin.
- *Klorfenoler* och *kloranisol*, vilket det idag inte finns några medicinska samband mellan exponering och hälsofara för. Exponering kan dock utlösa reaktioner hos människor då lukten kan vara både stark och motbjudande. Lukt är, enligt Folkhälsomyndigheten, en olägenhet enligt miljöbalken.
- Enligt Folkhälsomyndigheten kan *TXIB* (2,2,4-trimetyl-1,3-pentandioldiisobutyrat) bidra till lukt inomhus och ge irritationseffekter.
- *MVOC* - flyktiga organiska föreningar, avges från fuktiga byggnadsmaterial, från nedbrytning av mjukgörare i plastmaterial och vid mikrobiell tillväxt. För att få en indikation på om det finns fukt i en byggnad gör man ett *MVOC*-prov.
- *VOC* - flyktiga organiska föreningar. De flesta *VOC* är att betrakta om luktande irriteranter, enligt Karolinska institutet.
- *Streptomyces* och *chaetomium* (indikatororganismer) som ger upphov till geosmin vilket orsakar en mögellukt som kan vara svår att sanera och få bort.
- Damm i inomhusluften kan innehålla mögel, bakterier, kvalster, virus, pollen, pälsdjursallergen och hudflagor vilket kan påverka människors hälsa negativt. Ger upphov till kliande ögon, irriterande slemhinnor och allmän trötthet. Personer med allergi, astma och annan överkänslighet kan få förvärrade besvär, enligt Folkhälsomyndigheten.

Hälsokonsekvenser och risker för barn

Enligt Folkhälsomyndigheten kan dessa olika typer av hälsobesvär orsakas av en inomhusmiljö:

- Irritation i ögon, näsa, hals
- Tung andning
- Huvudvärk
- Trötthet

forts.

§ 80 forts

Enligt Folkhälsomyndigheten kan nedanstående punkter orsaka ovanstående hälsobesvär om de finns i en inomhusmiljö:

- Mikroorganismer
- Allergen ifrån kvalster, ohyra och husdjur
- Kemiska ämnen
- Damm och partiklar bristfällig ventilation förvärrar

Enligt WHO (World health organization) *Indoor Air Quality Guidelines: Dampness and mould* från år 2009 finns det tillräckligt med evidens för att fastställa att fukt i inomhusmiljön kan orsaka dessa besvär:

- Luftrörsinfektioner
- Besvär i övre och nedre luftvägarna
- Hosta
- Pipande, väsande andning
- Andnöd
- Vuxna och barn som har astma kan uppleva större besvär och en försmärning av sin astma
- Barn som inte har astma kan utveckla astma.

Forskningsrapporter har visat att hälsan hos brukare har förbättrats efter att fukt- och mögelskador har åtgärdats enligt SWESIAQ:s (Swedish Chapter of International Society of Indoor Air Quality and Climate, ISIAQ) råd för utredning av mikrobiell påväxt i byggnader. SWEAIAQ är en ideell, oberoende svensk förening för alla med intresse för en hälsosam inomhusmiljö.

Enligt *Indoor Air Quality Guidelines: Dampness and mould* finns det inget hälsobaserat riktvärde som kan ange en säker dos för mikrobiell exponering eftersom det inte finns något dos-effekt samband. Det är även oklart vilka ämnen som kan ge negativ effekt på hälsan och orsaka astma hos barn.

I avhandlingen *Mycotoxins in indoor environment. Determination using mass spectrometry* från år 2008 beskrivs det att dålig ventilation, fukt, damm och hög förekomst av partiklar i inomhusluften kan relateras till ett flertal luftrörsbesvär. Det är framförallt fukt i byggnader som sammankopplas med ohälsa och obehagssymtom. Det är fortfarande oklart *vilka* ämnen som gör oss sjuka. I avhandlingen beskrivs även att mögelgifter som kan växa till inomhus har en förmåga att
forts.

§ 80 forts

producera toxiner med stor toxiskt effekt, vilka kan vara bl.a. cancerframkallande, vävnadsförstörande och inflammationsinducerande. Tidigare har man trott att de mängder toxiner vi exponeras för är för liten för att påverka vårans hälsa. I avhandlingen beskrivs att det finns nya data som visar att toxiner från mögelsvampar är direkt toxiska, påverkar immunceller i den riktningen att det innebär en ökad risk för allergibenägenhet och att det krävs minimala mängder (piktogramnivå) för att framkalla dessa reaktioner.

Verksamheten i fastigheten är riktad till yngre barn, vilka anses vara en känslig grupp, enligt Kemikalieinspektionen och Sahlgrenska universitetssjukhuset.

Huden på barn är tunnare och mer ömtålig än en vuxens, enligt Kemikalieinspektionen. Hos barn är inte barriärer som blod- och hjärnbarriären (skyddar det centrala nervsystemet, CNS) fullt utvecklade och ej heller andra känsliga metaboliska system enligt Olov Sterner, *Förgiftningar och miljöhot*. En exponering av ett hormonstörande ämne i tidig ålder, då hormonsystemet inte är fullt utvecklat, kan ge permanenta effekter och som först visar sig senare i livet. Barn är känsligare än vuxna vad gäller exponering och konsumtion av hälsoskadliga ämnen då deras kroppsliga skyddssystem inte är färdigutvecklade samt för att barn äter, dricker och andas mer än vuxna i förhållande till sin kroppsvikt. Därav erhåller barnet en högre koncentration av ett ämne än den vuxna och det är koncentrationen av ett ämne som avgör den skadliga effekten. Små barn utforskar vanligtvis sin värld genom att stoppa saker i munnen vilket ytterligare stegrar exponeringen för kemiska ämnen via magtarmkanalen. Barn kan inte, till skillnad från vuxna, utvärdera risker och därmed inte skilja på vad som kan vara farligt och inte, enligt Kemikalieinspektionen.

Av utredningen framgår att även om den mikrobiella tillväxten inte är levande så finns biomassan kvar på det angripna materialet. Utredaren anger att erfarenhetsmässigt kan detta ha en negativ påverkan på inomhusmiljön och påverka brukare negativt.

Skäl till beslut

För bedömning av om olägenhet för människors hälsa föreligger avseende fukt och mögel tillämpas Folkhälsomyndighetens allmänna råd om fukt och mikroorganismer (FoHMFS 2014:14). Enligt råden ska det vid bedömning av om det föreligger risk för olägenhet beaktas om:

forts.

§ 80 forts

- det förekommer synlig mikrobiell växt och/eller mikrobiell lukt i bostadsrum eller lokaler för allmänna ändamål,
- mikroorganismer eller mikrobiell lukt befaras spridas från byggnadskonstruktionen eller från t.ex. källare, grund eller vind, till bostadsrum eller andra rum där människor vistas stadigvarande,
- fuktskador som inte åtgärdas och detta innebär en risk för att mikroorganismer kan växa till, och
- fuktskador har åtgärdats bristfälligt, t.ex. vid uttorkning och utbyte av mikrobiellt angripet material.

Det som orsakar hälsobesvär hos människor i en inomhusmiljö är framförallt förekomst av fukt i material, inte en bristfällig ventilation. Mikroorganismer och kemiska ämnen kan frigöras till följd av fukt i material inomhus som därmed kan påverka människors hälsa negativt. Det har konstaterats att fuktskador finns i förskolans byggnad. En god ventilation minskar risken att människor andas in oönskade ämnen i sin inomhusmiljö men så länge grundproblemen inte åtgärdas kvarstår risken för negativ hälsopåverkan.

Skadeutredningen har konstaterat mikrobiell och kemisk påverkan på inomhusmiljön. Dessa skador kan påverka inomhusmiljön negativt, enligt samma utredning. Förekomst av fukt och mögel i en inomhusmiljö kan ge en rad hälsoproblem, vilka är nämnda ovan. Att öka frånluftsventilationen som skett på Violen kan medföra att ny luft kommer in genom fuktskadade delar som grund och väggar. Tryckskillnader och otätheter i byggnaden kan även göra att föroreningar från de skadade syllarna kan spridas i förskolans lokaler. Det kan innebära att mer föroreningar virvlar upp i inomhusluften och inandas av barnen på förskolan. Att luftrenare kan minska risken för olägenhet för människors hälsa när fukt- och mögelproblem råder i en byggnad har nämnden inte sett några vetenskapliga belägg för.

Med de utförda ventilationsåtgärderna bedömer nämnden att Folkhälsomyndigheten allmänna råd för ventilation har uppfyllts, vad gäller uteluftsflöden. Det finns 68 barn på förskolan och dessa kan förses med tillräckliga luftflöden efter utförd personbelastningsberäkning.

Nämnden anser att verksamhetsutövaren, Bildningsförvaltningen, inte utfört sin egenkontroll på ett tillfredställande sätt. En förskoleverksamhet är en anmälningsskyldig verksamhet enligt förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och omfattas av kraven i förordning (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll. I denna förordning ska man som verksamhetsutövare fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Verksamhetsutövaren ska även ha en fastställd forts.

§ 80 forts

dokumenterad fördelning över det organisatoriska ansvaret vad gäller områden som berörs av miljöbalken. Resultatet av undersökningar och bedömningar ska dokumenteras.

För att avhjälpa problemen med inomhusmiljön har fastighetsägaren installerat luftrenare i förskolans lokaler. Enligt luftanalyser har luftkvaliteten förbättrats till viss del. Detta åtgärds dock inte de grundläggande problemen med fukt och mögel i byggnadens konstruktion.

Att enbart förlita sig på luftanalyser för att säga att inomhusmiljön är tillfredställande för människors hälsa är olämpligt när man inte vet vilka ämnen man letar efter och orsakssambanden ej är kända. Att ta representativa luftprover till analyserna är svårt då luften aldrig är stillastående. Vid provtagning på samma plats vid olika tidpunkter kan halterna variera kraftigt i proverna. Halterna kan även variera kraftigt mellan provtagningsplatser även om de är tagna vid samma tidpunkt. Det finns flera variabler som gör att halterna kan variera såsom aktiviteter, vindförhållanden utomhus och temperaturskillnader inomhus. Luftprover kan dock indikera dolda mikrobiella skador som kan förekomma i byggnader, enligt SWESIAQ (råd vid utredning av mikrobiell påväxt i byggnader).

Bildningsförvaltningen har yttrat sig om att nämnden tar beslut utifrån en enkätundersökning. Enkätundersökningen genomfördes för att få en bild av hur vårdnadshavare uppfattar situationen och är i sig inte tillräcklig som underlag för beslut.

Nämndens beslut grundar sig i huvudsak på den skadeutredningsrapport som har utförts. Utredningen anser att de upptäckta skadorna i byggnaden kan ha en negativ inverkan på inomhusmiljön. Nämnden bedömer att inga fler undersökningar eller utredningar behövs. Med de dokument som inkommit har Bildningsförvaltningen inte kunnat visa att olägenhet för människors hälsa inte föreligger. Med stöd av miljöbalken och Folkhälsomyndighetens allmänna råd kan nämnden ta beslut i ärendet.

Förskolan behöver stängas trots vidtagna åtgärder.

Barn är en känslig grupp. Barnen på förskolan är födda mellan år 2014 och 2018. Barnen vistas inomhus flera timmar per dag under flera dagar i veckan. Eftersom det inte är känt vilka ämnen som kan ge exempelvis luftrörsbesvär eller orsaka att barn utvecklar astma kan varken ökad ventilation eller luftrenare eliminera risken för olägenhet för människors hälsa när fukt och mögel förekommer i byggnaden.

När det gäller en inomhusmiljö på en förskola ska det, enligt miljöbalken, råda goda omständigheter när det gäller områden som bl.a. buller, lukt, städning, ventilation och fukt- och mögel. Dessa områden ska inte kunna innebära en risk för olägenhet för barnens hälsa.

forts.

§ 80 forts

Samtliga områden ska vara tillräckligt bra för att barn ska kunna vistas där, risk för olägenhet för människors hälsa ska inte föreligga på en förskola. Det kan konstateras att det bland barnen på förskolan föreligger hälsoproblem som är ofta förekommande vid brister i inomhusmiljön.

Bildningsförvaltningen har inte kunna visa att utförda åtgärder för att förbättra inomhusmiljön kan eliminera risken för olägenhet för människors hälsa.

Bildningsförvaltningen har uppgivit att det i början på 2020 skulle kunna gå att flytta verksamheten från Violen på Muttern 6 till nybyggda lokaler på fastigheten Pilen 2.

Nämnden gör bedömningen att risken för olägenhet för människors hälsa kvarstår eftersom lokalerna fortfarande är fukt- och mögelskadade. Risk för olägenhet bedöms som betydande för människors hälsa enligt miljöbalken 9 kap 3 § då inomhusmiljön i lokalerna kan påverka hälsan menligt och kan inte ses som varken ringa eller helt tillfällig. Nämnden gör vidare bedömningen att Bildningsstyrelsen måste vidta skyddsåtgärder för att uppfylla försiktighetsprincipen. Nämnden bedömer också att kraven på försiktighetsåtgärder i detta beslut är rimliga enligt 2 kap. 7 § miljöbalken i förhållande till risken för människors hälsa. Risk för barnens hälsa föreligger under tiden verksamheten är i bruk men genom vidtagna åtgärder behöver inte verksamheten upphöra omedelbart.

Nämnden gör därför den samlade bedömningen att verksamheten i nuvarande lokaler på fastigheten Muttern 6 ska förbjudas från den 16 mars år 2020.

Tillämpliga bestämmelser

Enligt miljöbalken 2 kap 2 § gäller att:

"Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet."

Enligt miljöbalken 2 kap 3 § gäller att:

"Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iakttäta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön."

forts.

§ 80 forts

Enligt miljöbalken 2 kap 7 § gäller att:

"Kraven i 2-5 §§ och 6 § första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsåtgärder jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder (...)"

Enligt miljöbalken 9 kap 3 § gäller att:

"Med olägenhet för människors hälsa avses störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig."

Enligt miljöbalken 9 kap 9 § andra stycket framgår att:

"Lokaler för allmänna ändamål ska brukas på ett sådant sätt att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer och hållas fria från ohyra och andra skadedjur. Ägare eller nyttjanderättshavare till berörd egendom skall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att hindra uppkomsten av eller undanröja olägenheter för människors hälsa."

Enligt miljöbalken 26 kap 9 § gäller att:

"En tillsynsmyndighet får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas."

Enligt miljöbalken 26 kap 26 § gäller att:

"En tillsynsmyndighet får bestämma att dess beslut skall gälla omedelbart även om det överklagas."

Kommunicering

Kommunicering enligt 25 § förvaltningslagen (2017:900) av underlaget till beslutet har skett via inspektionsrapport som skickades den 9 maj 2019 samt ett utskickande av en sammanställning av en enkätundersökning den 14 juni 2019. Kommunikeringen av miljöenhetens bedömningar har även skett under de möten som ägt rum.

Inkomna synpunkter från berörda vad gäller beslutsunderlaget

Miljöenheten har mottagit synpunkter på beslutsunderlaget. Både Bildningsstyrelsen och fastighetsägaren anser att enkätundersökningen saknar statistisk grund. Fastighetsägaren har skickat ett skriftligt svar angående enkäten som inkom den 28-06-2019. De beskriver att ventilationskanaler ska rengöras, fyra nya fläktar ska installeras (för frånluft), nya tilluftsdon ska sättas in och det ventilationen ska dimensioneras för 20 per avdelning. Fastighetsägaren menar vidare att de med hjälp av luftrenare kan säkerställa luftkvaliteten i hela fastigheten. Enkäten har ingen statistisk grund då endast 24 av 68 har svarat. Fastighetsägaren förutsätter att beslut ska tas forts.

§ 80 forts

på faktiska grunder och inte på enkätsvar med en svarsfrekvens som understiger 50 %.

Bildningsförvaltningens chef har inkommit med skriftliga synpunkter den 2 juli 2019. Bildningsstyrelsen beskriver samma ventilationsåtgärder som fastighetsägaren beskriver. En OVK kommer att utföras efter åtgärderna och ventilationsbolaget kommer att undersöka om det blir ett över eller undertryck. Ventilationsbolaget vill skapa ett övertryck. Bildning beskriver att luftrenarna ska vara i bruk på förskolan så länge verksamhet pågår, för att minska risken för dålig luftkvalitet. Bildning beskrev att en flytt av violens förskolebarn till Rågens moduler skulle innebära stora ekonomiska konsekvenser. Denna flytt skulle innebära en kostnadsökning på drygt 100 % i förhållande till vad man har för de befintliga lokalerna (Violen). Violen har en hyreskostnad på 576 tkr och om de tar över hyran för modulerna på Rågskolan så blir hyran minst 1,2 Mkr. Bildning beskrev även att de inte har tillgång till evakueringstometer. Om sådana kan tas fram så kan tillfälliga moduler sättas upp med bedömd kostnad på ca. 500 tkr / per avdelning/ år exklusive kostnad för markberedning av uppställningsplats, etablerings- och av etableringskostnad. Bildning beskrev att beslut borde tas på faktiska grunder och inte på enkätsvar med en svarsfrekvens som understiger 50 %. Vidare beskrev Bildningsstyrelsen en allmän information om statistiska undersökningar, vikten av tillräcklig svarsfrekvens.

Information

För klagomål som är befogade tar miljöenheten ut avgift för nedlagd handläggningstid enligt gällande taxa. Till och med 2019-09-02 har miljöenheten lagt ner 40 timmar i handläggningstid. Timtaxan för miljöbalken är för år 2019 994 kr per timme.

Beredning

- Miljöenhetens upprättade tjänsteskrivelse daterad 2 september 2019.

Beslut

- Nämnden beslutar att förbjuda verksamhetsutövaren Avesta kommun genom dess Bildningsstyrelse, org. nr. 212000-2262, att bedriva förskoleverksamhet på fastigheten Muttern 6 i Avesta kommun. Förbudet gäller från den 16 mars 2020.

Beslutet ska gälla även om det överklagas.

Detta beslut är fattat med stöd av 2 kap. 2, 3 och 7 §§, 9 kap. 3 och 9 §§, 26 kap. 9, och 26 §§ miljöbalken (1998:808).

forts.

§ 80 forts

Detta beslut kan överklagas, se information på sista sidan.

Hur ni överklagar

Om ni vill överklaga det här beslutet ska ni skriva till:
Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd
774 81 Avesta

Eller till vår myndighetsbrevlåda:
miljo-bygg@avesta.se

Skriv:

- Vilket beslut du överklagar, till exempel genom att skriva ärendets delegationsbeslutsnummer eller kort beskriva vad beslutet handlar om.
- Beskriv varför du tycker att beslutet är felaktigt och hur det ska ändras.

Vi måste ha fått ert överklagande inom tre veckor från den dag ni fick beslutet, annars kan ditt överklagande inte prövas. Vi skickar ert ärende till länsstyrelsen, om vi inte själv ändrar beslutet på det sätt som ni begärt.

Om ni önskar ytterligare upplysningar, kan ni vända er till miljöenheten på telefon 0226-64 54 54 eller e-post miljo-bygg@avesta.se.

Beslutet ska skickas till (med mottagningsbevis)

Bildningsstyrelsen
Kungsgatan 32, 774 81 Avesta
org. nr. 212000-2262

—

§ 81 Nytt vägnamn i Gamla Älvnäs i Avesta kommun

VDMB 2019-000652

I samband med planerna på att bygga nya bostäder i södra delen av Älvsbrovägen har en översyn gjorts av befintliga adresser. För att enkelt kunna hitta i området finns behov av tydliga vägnamn och adresser. Ett nytt vägnamn föreslås därför för den befintliga tillfartsvägen ned till älven vid båtklubben. Namnet Älvnäs vattubacke tillämpas redan i dag för den aktuella vägsträckan.

Kart- och mätenheten föreslår att den befintliga vägen ned till båtklubben i Gamla Älvnäs officiellt åsätts namnet **Älvnäs vattubacke**.

Se bilagd karta.

Beredning

- Kart- och mätenhetens upprättade tjänsteskrivelse daterad 27 augusti 2019.

Beslut

- Nämnden godkänner det nya vägnamnet Älvnäs vattubacke för den befintliga tillfartsvägen ned till båtklubben i Gamla Älvnäs, Avesta.

§ 82 Yttrande remiss Norberg – Liane Bloms (L) motion angående åtgärder för att gynna biologisk mångfald i Norbergs kommun

VDMB 2019-000394

Ärendebeskrivning

Norbergs kommun har mottagit en motion från Liane Blom (L) angående åtgärder för att öka den biologiska mångfalden i kommunen (Dnr NBGK 2019-0186-3). Förslaget går ut på att omvandla flera av kommunens grönytor till blommande ängar. Därigenom återskapas, enligt motionären, livsmiljöer som är mer gynnsamma för framförallt insekter, i synnerhet bin. Att öka den biologiska mångfalden ger också ökade möjligheter för skola och förskola att studera och lära sig om vikten av biologisk mångfald. Åtgärden innebär även en klimatanpassning då ängar är mindre känsliga än gräsmattor för såväl torrare som fuktigare förhållanden. Att övergå från gräsmatteskötsel till ängsskötsel skulle, enligt motionären, också minska antalet arbetstimmar för NVK.

Motionären föreslår sammanfattningsvis att:

1. Norbergs kommun gör om flera grönytor till ängsmark.
2. Norbergs skolor låter sina elever vara med och följa hur ängens liv ändras över året.
3. Norbergs barn och ungdomar får vara med och göra skyltar för att informera allmänheten om att kommunen satsar på biologisk mångfald.
4. För att sköta ängarna uppdras åt NVK att göra det eller så skapas ett eller flera gröna arbeten i Norberg.

Norbergs kommun har remitterat förslaget till Barn- och utbildningsutskottet samt Västmanland-Dalarnas miljö- och byggnadsnämnd för yttrande. Av remissinstanserna efterfrågas följande:

- Förslag till beslut: bifall, helt eller delvis, eller avslag.
- Om instansen föreslår att förslaget ska bifallas helt eller delvis, en bedömning av förslagets kostnader samt om kostnaderna ryms inom tilldelad budgetram.
- Om instansen föreslår att förslaget ska bifallas helt eller delvis, synpunkter om var ansvaret för den föreslagna åtgärden ska ligga.

forts.

§ 82 forts

Miljö- och byggförvaltningens bedömning

Ängshävderna är en tusenårig tradition som har format vårt odlingslandskap. I slutet av 1800-talet fanns över en miljon hektar ängsmark i landet. Idag återstår bara en spillra av detta (ca 7 000 hektar). Detta har givetvis medfört att många ängsväxter minskat kraftigt eller helt försvunnit. Ängsväxterna är i sin tur oerhört viktiga för många insekter, varför även insekterna har drabbats hårt av den minskade ängsarealen. En stor vetenskaplig studie visade nyligen att läget för insekterna är katastrofallt, inte bara i Sverige utan även på global nivå.

Med anledning av ovanstående finns det stor anledning att vidta åtgärder för att öka arealen ängsmark. På senare år har allt fler kommuner börjat omvandla en del av sina grönytor till ängar, så som föreslås i motionen. I närområdet finns exempel på detta i bland annat Avesta kommun. Där sköts, sedan förra året, några tidigare klippta gräsytor numera som ängsmark. För att göra skötseln så miljövänlig som möjligt så görs såväl slåtter som uppsamlandet av höet med hjälp av arbetshästar, något som även uppskattas av allmänheten. För att inte ängarna ska upplevas som missköta gräsytor så klippes en remsa i ytterkanten (mot t.ex. GC-banor och vägar). Ibland klippes även något stråk igenom ängen, så att man lättare ska kunna ta sig fram på den. Det är angeläget att de ytor som väljs ut för att omvandlas till äng väljs med omsorg, då förutsättningarna att få in ängsväxter varierar kraftigt beroende på utgångsläget. Snabbast kan man få en ängsflora att utvecklas på mager mark. Ibland kan det vara nödvändigt att skala av lite av matjordslagret först.

Att låta skol- och förskoleelever vara med och studera ängarnas liv och utveckling tror miljö- och byggförvaltningen kan vara ett mycket bra sätt att öka kommande generationers kunskap och intresse för miljö- och naturvårdsfrågor.

Att sätta upp informationstavlor om varför kommunen anlägger ängar och satsar på biologisk mångfald bedömer miljö- och byggförvaltningen vara väl investerade pengar, då detta generellt ökar allmänhetens förståelse och intresse för naturvårdsåtgärder. Att låta barn och ungdomar vara med och göra dessa skyltar är en intressant idé som mycket väl kan testas.

Vem som ska uppdras att sköta ängarna är inget som miljö- och byggförvaltningen har några synpunkter på. Det är dock angeläget att det finns en långsiktighet i skötseln, och att man är medveten om att det kan ta några år innan ängsvegetationen, och därmed de biologiska värdena, utvecklas ordentligt.

forts.

§ 82   forts

Miljö- och byggförvaltningens förslag till beslut

Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning föreslår att Norbergs kommun beslutar att:

1. utreda vilka grönytor som skulle kunna vara lämpliga att omvandla till ängar,
2. föreslå Norbergs skolor att låta eleverna vara med och följa ängarnas utveckling över året.
3. undersöker möjligheterna att låta Norbergs barn och ungdomar vara med och göra skyltar för att informera allmänheten om att kommunen satsar på biologisk mångfald. I andra hand bör informationsskyltar om ängarna tas fram på annat sätt.
4. uppdra åt NVK eller någon annan att sköta ängarna.

Beredning

- Kommunekologens upprättade tjänsteskrivelse daterad 2 september 2019.

Beslut

- Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd beslutar att anta förvaltningens bedömning och förslag till beslut enligt ovan som sitt eget.

Delges: Kommunstyrelsen Norberg

---

§ 83 Delgivningar

1. Trafikverket dnr TRV 2019/37359. Saken: Ansökan om tillstånd för halkbekämpning med salt inom vattenskyddsområde Myrbacken/Ängelsberg i Fagersta kommun.
  2. Trafikverket dnr TRV 2019/37359. Saken: Ansökan om tillstånd för halkbekämpning med salt inom vattenskyddsområde Hedkärra i Fagersta kommun.
-